



## LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

### NUTARIMAS

#### DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESČIO ĮSTATYMO 17 STRAIPSNIO 1 DALIES 2 PUNKTO (2002 M. LIEPOS 2 D., 2008 M. GRUODŽIO 23 D. REDAKCIJOS) ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2012 m. gruodžio 14 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Egidijaus Bieliūno, Tomos Birmontienės, Prano Kuconio, Gedimino Mesonio, Ramutės Ruškytės, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Romualdo Kęstučio Urbaičio, Dainiaus Žalimo, sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo atstovui teisėjui Ernestui Spruogiui,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2012 m. gruodžio 12 d. išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 35/2009 pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą (Nr. 1B-44/2009) ištirti, ar Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio (2002 m. liepos 2 d., 2008 m. gruodžio 23 d. redakcijos) 1 dalies nuostata „Neapmokestinamosios pajamos yra <...> 2) pašalpos, mokamos iš valstybės, savivaldybių biudžetų ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto, išskyrus ligos, motinystės ir motinystės (tėvystės) pašalpas“ tiek, kiek, pasak pareiškėjo, nenustatyta, kad tėvystės pašalpa priskiriama prie neapmokestinamųjų pajamų išimčių, neprieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

## Konstitucinis Teismas

**nustatė:****I**

Pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas grindžiamas šiais argumentais.

Pareiškėjo teigimu, pagal ginčijamą Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo (toliau – Įstatymas) nuostatą apmokestinamosios pajamos yra ligos, motinystės ir motinystės (tėvystės) pašalpos, o tėvystės pašalpa nėra priskirta šioms pajamoms. Visos minėtos pašalpos – tiek motinystės, tiek tėvystės, tiek motinystės (tėvystės) – yra mokamos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto. Tačiau toks jų panašumas, įtvirtintas Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme, neleidžia aiškinti ginčijamos Įstatymo nuostatos taip, esą ir tėvystės pašalpa yra apmokestinamosios pajamos; priešingai – *expressis verbis* nenustačius, kad tėvystės pašalpa priskiriama prie neapmokestinamųjų pajamų išimčių, ši pašalpa pagal ginčijamą Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punktą laikoma neapmokestinamosiomis pajamomis.

Minėtu teisiniu reguliavimu visi asmenys, kurių padėtis iš esmės yra panaši (ypač lyginant asmenis, gaunančius motinystės arba motinystės (tėvystės) pašalpas, su asmenimis, gaunančiais tėvystės pašalpą), įstatymų leidėjo nėra traktuojami vienodai: asmenys, gaunantys motinystės ir motinystės (tėvystės) pašalpas, moka gyventojų pajamų mokesį nuo šių pašalpų, o asmenys, gaunantys tėvystės pašalpą, tokio mokesčio nemoka, t. y. jie nepagrįstai privilegijuojami.

Pareiškėjo nuomone, Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalį atitiktų toks reguliavimas, pagal kurį Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkte būtų numatyta, kad tėvystės pašalpa taip pat priskiriama prie neapmokestinamųjų pajamų išimčių. Todėl pareiškėjas mano, jog ginčijamoje Įstatymo nuostatoje įtvirtintu teisiniu reguliavimu tiek, kiek nenustatyta, kad tėvystės pašalpa priskiriama prie neapmokestinamųjų pajamų išimčių, pažeidžiamas Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas, konstitucinis teisinės valstybės principas.

**II**

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Seimo atstovo Seimo nario Ryto Kupčinsko rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkte (2002 m. liepos 2 d., 2008 m. gruodžio 23 d. redakcijos) įtvirtintas teisinis reguliavimas tiek, kiek nenustatyta, jog tėvystės pašalpa priskiriama prie neapmokestinamųjų pajamų išimčių, neprieštaravo Konstitucijai. Seimo atstovo pozicija grindžiama šiais argumentais.

Pasak Seimo atstovo, ginčijama Įstatymo nuostata buvo siekiama nustatyti skirtingą apmokestinimo režimą dviem pašalpų, mokamų iš valstybės, savivaldybių biudžetų ir Valstybinio

socialinio draudimo fondo biudžeto, kategorijoms: 1) pašalpoms, kuriomis nėra kompensuojamos fizinio asmens prarastos (negautos) darbo pajamos (neapmokestinamosios pajamos); 2) pašalpoms, kuriomis kompensuojamos fizinio asmens prarastos (negautos) darbo pajamos iš Įstatymo 2 straipsnio 31 dalyje nustatytos veiklos, t. y. pajamos, gautos iš asmens veiklos, susijusios su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais (apmokestinamosios pajamos).

Tėvystės pašalpa, numatyta Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme, neabejotinai priskirtina prie pašalpų, kuriomis kompensuojamas darbo pajamų praradimas (apmokestinamosios pajamos), tačiau Seimui priėmus šį įstatymą atitinkamai nebuvo patikslintas ginčijamas teisinis reguliavimas, įtvirtintas Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkte (2002 m. liepos 2 d., 2008 m. gruodžio 23 d. redakcijos).

Suinteresuoto asmens atstovo nuomone, ginčijamą Įstatymo nuostatą reikia aiškinti sistemiškai kartu su Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo II ir III skirsnių nuostatomis, kuriomis reglamentuojamas ligos, motinystės, motinystės (tėvystės) ir tėvystės pašalpų skyrimas, ir netaikyti mokesčio lengvatos tėvystės pašalpoms, – priešingu atveju būtų taikomas objektyviai nepagrįstas skirtingas apmokestinimas.

Nors Lietuvos Respublikos mokesčių teisės aktų prieštaravimai ir neaiškumai aiškinami mokesčių mokėtojų (šiuo atveju – tėvystės pašalpą gaunančių asmenų) naudai, teisės akto taikytojas negali pažeisti pagrindinio apmokestinimo teisinio reguliavimo ir taikymo principo – mokesčių mokėtojų lygybės principo, taip pat konstitucinių asmenų lygiateisiškumo, teisingumo ir teisinės valstybės principų.

### III

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti Lietuvos Respublikos finansų ministrės Ingridos Šimonytės rašytiniai paaiškinimai.

### IV

Konstitucinio Teismo posėdyje pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo atstovas teisėjas E. Spruogis iš esmės pakartojė prašyme išdėstytus argumentus ir atsakė į Konstitucinio Teismo teisėjų klausimus.

Konstitucinis Teismas

### **konstatuoja:**

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo ištirti, ar Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio (2002 m. liepos 2 d., 2008 m. gruodžio 23 d. redakcijos) 1 dalies nuostata „Neapmokestinamosios pajamos yra <...> 2) pašalpos, mokamos iš valstybės, savivaldybių biudžetų ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto, išskyrus ligos, motinystės ir motinystės (tėvystės) pašalpas“ tiek, kiek, pasak pareiškėjo, nenustatyta, kad tėvystės pašalpa

priskiriama prie neapmokestinamųjų pajamų išimčių, neprieštaravo Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Taigi iš esmės jis ginčija Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkto (2002 m. liepos 2 d., 2008 m. gruodžio 23 d. redakcijos) tiek, kiek jame nenustatyta, kad tėvystės pašalpa priskiriama prie neapmokestinamųjų pajamų išimčių, atitiktį Konstitucijai.

Minėta, jog pareiškėjo abejonės dėl ginčijamos Įstatymo nuostatos atitikties Konstitucijai grindžiamos tuo, kad pagal šią nuostatą ligos, motinystės ir motinystės (tėvystės) pašalpos yra apmokestinamosios pajamos, o tėvystės pašalpa nėra priskirta apmokestinamosioms pajamoms.

2. Seimas 2002 m. liepos 2 d. priėmė Gyventojų pajamų mokesčio įstatymą, įsigaliojusį 2003 m. sausio 1 d., kuris, kaip įtvirtinta jo 1 straipsnio „Įstatymo paskirtis“ 1 dalyje, nustato Lietuvos gyventojų pajamų apmokestinimo pajamų mokesčiu tvarką.

Ginčijamame Įstatymo 17 straipsnio „Neapmokestinamosios pajamos“ 1 dalies 2 punkte (2002 m. liepos 2 d. redakcija) buvo nustatyta, kad neapmokestinamosios pajamos yra pašalpos, mokamos iš valstybės, savivaldybių biudžetų ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto, išskyrus ligos, motinystės ir motinystės (tėvystės) pašalpas.

Taigi Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkte (2002 m. liepos 2 d. redakcija) nustatyta bendra taisyklė, kad pašalpos, mokamos iš valstybės, savivaldybių biudžetų ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto, gyventojų pajamų mokesčiu neapmokestinamos, išskyrus šiame punkte nurodytas išimtis – ligos, motinystės ir motinystės (tėvystės) pašalpas.

3. Šiame kontekste paminėtina, kad pagal Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymą (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) (jo 2 straipsnio „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ 12 dalį, 11 straipsnį „Socialinio draudimo išmokos“) iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto *inter alia* finansuojamas valstybinis socialinis ligos ir motinystės draudimas ir mokamos šio draudimo išmokos, numatytos Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme.

4. Pažymėtina, kad Seimas 2000 m. gruodžio 21 d. priėmė Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą, įsigaliojusį 2001 m. sausio 1 d., kuriame pagal jo 1 straipsnį „Įstatymo paskirtis“ nurodomi asmenys, draudžiami ligos ir motinystės socialiniu draudimu, nustatoma teisė į šio draudimo pašalpas, jų skyrimo, apskaičiavimo bei mokėjimo sąlygos.

4.1. Šio įstatymo 2 straipsnyje „Ligos ir motinystės socialinis draudimas“ (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) buvo įtvirtintas ligos ir motinystės socialinio draudimo tikslas – šiuo draudimu apdraustiems asmenims kompensuoti *inter alia* dėl motinystės, motinystės (tėvystės) prarastų darbo pajamų dalį.

4.2. Pagal šio įstatymo 3 straipsnio „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ 2 dalį (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) apdraustojo asmens draudžiamosioms pajamoms buvo priskiriamos visos asmens pajamos, nuo kurių buvo mokamos arba turėjo būti mokamos valstybinio socialinio

draudimo įmokos ligos ir motinystės socialiniam draudimui, *inter alia* šio įstatymo nustatytos ir apdraustajam priskaičiuotos motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpos.

5. Apibendrinus minėtą teisinį reguliavimą pažymėtina, kad asmenys, apdrausti ligos ir motinystės socialiniu draudimu, turėjo teisę gauti iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto mokamas *inter alia* motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpas, kurios apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu.

Taigi įstatymų leidejas pasirinko tokį finansinės paramos tėvams, auginantiems ir auklėjantiems vaikus šeimoje, teikimo modelį, pagal kurį motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpos mokamos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ir yra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu.

6. Seimas 2006 m. birželio 8 d. priėmė Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 16, 17, 19, 20, 21, 22 straipsnių pakeitimo ir papildymo, trečiojo skirsnio pavadinimo pakeitimo ir įstatymo papildymo 18<sup>1</sup>, 18<sup>2</sup>, 18<sup>3</sup> straipsniais įstatymą, įsigaliojusį 2006 m. liepos 1 d. (išskyrus įstatyme numatytas išimtis), kuriuo *inter alia* pakeitus kai kuriuos Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo (2000 m. gruodžio 21 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) straipsnius, taip pat šį įstatymą papildžius naujais straipsniais įtvirtintas teisinis reguliavimas, pagal kurį skiriamos (mokamos) ir tėvystės pašalpos kaip nauja socialinio draudimo pašalpų rūšis.

6.1. Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo 2 straipsnyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nustatyta, kad ligos ir motinystės socialiniu draudimu įstatymų nustatytais atvejais kompensuojama šios rūšies draudimu apdraustiems asmenims ne tik *inter alia* dėl motinystės, motinystės (tėvystės), bet ir dėl tėvystės prarastų darbo pajamų dalis.

Pagal šį teisinį reguliavimą tėvystės pašalpa, kaip ir motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpos, skiriama siekiant kompensuoti asmenims atitinkamai dėl tėvystės, motinystės ar motinystės (tėvystės) prarastų darbo pajamų dalį.

6.2. Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nustatyta, kad apdraustojo asmens draudžiamosioms pajamoms, nuo kurių mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos ligos ir motinystės socialiniam draudimui, priskiriamos ne tik šio įstatymo nustatytos ir apdraustajam priskaičiuotos *inter alia* motinystės, motinystės (tėvystės), bet ir tėvystės pašalpos.

6.3. Pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies 2 punktą (2006 m. birželio 8 d. redakcija) tėvystės pašalpos skiriamos apdraustiesiems asmenims tėvystės atostogų metu, kol vaikui sueis vienas mėnuo.

6.4. Minėta, kad *inter alia* valstybinio socialinio ligos ir motinystės draudimo išmokos, numatytos Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme, mokamos iš Valstybinio socialinio

draudimo fondo biudžeto.

6.5. Apibendrinant minėtą teisinį reguliavimą, pagal kurį skiriamos (mokamos) ir tėvystės pašalpos, kurių paskirtis – kompensuoti asmenims dėl tėvystės prarastų darbo pajamų dalį, pažymėtina, kad šios pašalpos, kaip ir motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpos, mokamos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto.

7. Paminėtina, kad Seimas 2006 m. birželio 8 d. priėmė ir Lietuvos Respublikos darbo kodekso 170 ir 178 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 179<sup>1</sup> straipsniu įstatymą, įsigaliojusį 2006 m. liepos 1 d. Juo pakeitus Lietuvos Respublikos darbo kodekso (2002 m. birželio 4 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) straipsnius ir šį įstatymą papildžius nauju straipsniu įtvirtintas teisinis reguliavimas, pagal kurį nustatyta nauja tikslinių atostogų rūšis – tėvystės atostogos. Darbo kodekso 179<sup>1</sup> straipsnyje „Tėvystės atostogos“ (2006 m. birželio 8 d., 2007 m. gruodžio 4 d. redakcijos) nustatyta, kad vyrams suteikiamos tėvystės atostogos – laikotarpiui nuo vaiko gimimo dienos iki tol, kol vaikui sukaks vienas mėnuo (1 dalis); už šių atostogų laiką mokama Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo nustatyta pašalpa (2 dalis).

8. Pažymėtina, kad padarius minėtus Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo bei Darbo kodekso pakeitimus atitinkamai nebuvo pakeistas Gyventojų pajamų mokesčio įstatymas (2002 m. liepos 2 d. redakcija), *inter alia* ginčijamas jo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintas teisinis reguliavimas.

9. Minėta, kad pagal ginčijamą Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkto (2002 m. liepos 2 d. redakcija) nuostatą pašalpos, mokamos iš *inter alia* Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto, neapmokestinamos, išskyrus šiame punkte nustatytas išimtis. Taigi Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme nustačius naują iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto mokamą tėvystės pašalpą, kuri Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkte (2002 m. liepos 2 d. redakcija) nenumatyta kaip neapmokestinamųjų pajamų išimtis, ji nebuvo priskirta apmokestinamosioms pajamoms.

Vadinasi, tėvystės pašalpos, kaip ir motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpos, yra mokamos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto, siekiant kompensuoti asmenims atitinkamai dėl tėvystės, motinystės ar motinystės (tėvystės) prarastų darbo pajamų dalį, tačiau tėvystės pašalpos, kitaip negu motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpos, pagal Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punktą (2002 m. liepos 2 d. redakcija) buvo priskirtos neapmokestinamosioms pajamoms.

10. Seimas 2008 m. gruodžio 23 d. priėmė Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13<sup>1</sup>, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 27, 29, 30 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Įstatymo papildymo 18<sup>1</sup> straipsniu įstatymą, įsigaliojusį 2008 m. gruodžio 30 d., kurio 12 straipsniu buvo pakeistas Įstatymo 17 straipsnis.

Pažymėtina, kad Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkte (2008 m. gruodžio 23 d. redakcija) buvo nustatytas teisinis reguliavimas, analogiškas nustatytajam Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkte (2002 m. liepos 2 d. redakcija).

11. Seimas 2009 m. gruodžio 9 d. priėmė Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17, 38 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymą, įsigaliojusį 2009 m. gruodžio 28 d., kurio 1 straipsnio 1 dalimi pakeistas ginčijamas Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punktas (2008 m. gruodžio 23 d. redakcija) ir jame nustatyta, kad neapmokestinamosios pajamos yra „pašalpos, mokamos iš valstybės, savivaldybių biudžetų ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto, išskyrus ligos, motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) pašalpas“.

Taigi šiuo Įstatymo pakeitimu tėvystės pašalpa, kaip ligos, motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpos, buvo įtraukta į neapmokestinamųjų pajamų išimčių sąrašą, t. y. priskirta gyventojų pajamų mokesčiu apmokestinamoms pajamoms.

Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punktas (2009 m. gruodžio 9 d. redakcija) vėliau keičiamas ir (arba) papildomas nebuvo.

12. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 4 dalį ginčijamo teisės akto (jo dalies) panaikinimas arba jame (jo dalyje) nustatyto teisinio reguliavimo pakeitimas yra pagrindas priimti sprendimą pradėtą teiseną nutraukti (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. sprendimas, 2010 m. gegužės 28 d., 2011 m. sausio 6 d., 2011 m. sausio 31 d., 2012 m. gruodžio 10 d. nutarimai).

Tačiau, kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipiasi bylą nagrinėjantis teismas, kuriam kilo abejonių dėl toje byloje taikytino įstatymo ar kito teisės akto atitikties Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui), Konstitucinis Teismas turi pareigą išnagrinėti teismo prašymą, nepaisydamas to, ar ginčijamas įstatymas arba kitas teisės aktas galioja.

13. Sprendžiant, ar Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punktas (2002 m. liepos 2 d. redakcija) tiek, kiek jame nenustatyta, jog tėvystės pašalpa (kitais negu motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpos) priskiriama prie neapmokestinamųjų pajamų išimčių, neprieštaravo Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, pažymėtina, kad, kaip minėta, tėvystės pašalpa apmokestinimo gyventojų pajamų mokesčiu aspektu Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkte (2002 m. liepos 2 d. redakcija) buvo vertinama kitaip negu motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpos.

Minėta, jog pareiškėjas savo abejones dėl ginčijamos Įstatymo nuostatos atitikties Konstitucijai grindžia tuo, kad nustačius, jog motinystės ir motinystės (tėvystės) pašalpos yra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu, tėvystės pašalpa taip pat turėtų būti priskirta šiuo mokesčiu apmokestinamoms pajamoms, nes tarp šių pašalpų nėra esminio skirtumo.

Taigi vertinant ginčijamo teisinio reguliavimo atitikimą Konstitucijai pareiškėjo nurodytu aspektu visų pirma svarbu išsiaiškinti, ar įstatymų leidėjas galėjo nustatyti, kad motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpos yra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu.

14. Konstitucinis Teismas 2012 m. vasario 27 d. nutarime, aiškindamas *inter alia* Konstitucijos 38 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą imperatyvą, pagal kurį valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę, pažymėjo, kad įgyvendinant konstitucinę valstybės priedermę kurti šeimai, motinystei, tėvystei ir vaikystei palankią aplinką gali būti plėtojamos įvairios jų apsaugos ir paramos joms formos; šioje srityje įstatymų leidėjas, atsižvelgdamas į įvairius socialinius, demografinius, ekonominius veiksnius, *inter alia* valstybės materialines ir finansines galimybes, turi plačią diskreciją pasirinkti konkrečias apsaugos ir paramos priemones.

Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 27 d. nutarime taip pat konstatuota:

- Konstitucijos 39 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta valstybės globos ir paramos šeimoms, auginančioms ir auklėjančioms vaikus namuose, garantija; įstatymų leidėjas gali nustatyti įvairias jos įgyvendinimo formas, *inter alia*: numatyti finansinės paramos teikimą; užtikrinti galimybę dirbantiems tėvams pasinaudoti atostogomis, skirtomis vaikams auginti ir auklėti namuose; suteikti galimybę auginti ir auklėti vaiką namuose ne tik motinai, bet ir tėvui;

- Konstitucijoje nėra nustatyta atostogų, skirtų vaikams auginti ir auklėti namuose, teikimo pagrindų, sąlygų, trukmės, jų metu teiktinos finansinės paramos dydžių, – tai, paisydamas Konstitucijos normų ir principų (*inter alia* konstitucinių teisinės valstybės, teisingumo, protingumo, proporcingumo, įgytų teisių ir teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, lygiateisiškumo, konstitucinių vertybių pusiausvyros, socialinės darnos imperatyvų), turi nustatyti įstatymų leidėjas;

- Įstatymų leidėjas turi diskreciją pasirinkti, iš kokių šaltinių bus finansuojama parama šeimoms, auginančioms ir auklėjančioms vaikus namuose: ji *inter alia* gali būti finansuojama valstybės biudžeto lėšomis, taip pat gali būti nustatytas ir toks teisinis reguliavimas, pagal kurį šios paramos teikimas būtų grindžiamas socialiniu draudimu, arba gali būti pasirenkamas dar kitoks šios paramos finansavimo modelis.

14.1. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad įstatymų leidėjas, turintis išimtinius konstitucinius įgaliojimus nustatyti mokesčius (Konstitucijos 67 straipsnio 15 punktas, 127 straipsnio 3 dalis), atsižvelgdamas *inter alia* į ekonominius veiksnius, valstybės materialines ir finansines galimybes, turi diskreciją spręsti ir tai, ar apmokestinti įvairias išmokas, *inter alia* finansinę paramą, teikiamą dirbantiems tėvams atostogų, skirtų vaikams auginti ir auklėti namuose, metu. Nustatydamas išmokų apmokestinimą įstatymų leidėjas privalo paisyti Konstitucijos normų ir principų, *inter alia* Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo principo, konstitucinių teisinės valstybės, teisingumo, protingumo, proporcingumo, socialinės darnos



imperatyvų.

14.2. Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą buvo konstatuota, kad tokie esminiai mokesčio elementai kaip mokesčio objektas, mokestinių santykių subjektai, jų teisės ir pareigos, mokesčio dydžiai (tarifai), mokėjimo terminai, išimties turi būti nustatomi įstatymu (Konstitucinio Teismo 2000 m. kovo 15 d., 2002 m. birželio 3 d., 2003 m. lapkričio 17 d., 2004 m. rugsėjo 2 d., 2006 m. sausio 24 d., 2006 m. rugsėjo 26 d., 2007 m. lapkričio 29 d. nutarimai).

15. Taigi pagal Konstituciją įstatymų leidėjas gali nustatyti, kad finansinė parama, teikiama dirbantiems tėvams atostogų, skirtų vaikams auginti ir auklėti namuose, metu, yra apmokestinama.

16. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis teisinės valstybės principas – universalus principas, kuriuo yra grindžiama visa Lietuvos teisės sistema ir pati Konstitucija, kad šio konstitucinio principo turinys atsiskleidžia įvairiose Konstitucijos nuostatose, *inter alia* jos 29 straipsnyje, kuriame įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas. Konstitucinio asmenų lygiateisiškumo principo pažeidimas kartu yra ir konstitucinių teisingumo, darnios visuomenės imperatyvų, taigi ir konstitucinio teisinės valstybės principo, pažeidimas (Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 6 d. nutarimas).

Pažymėtina, kad konstitucinis asmenų lygybės įstatymui principas, kuris reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įpareigoja vienodus faktus vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, neleidžia asmenų diskriminuoti ir teikti jiems privilegijų, būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 27 d., 2012 m. birželio 29 d. nutarimai).

17. Minėta, kad įstatymų leidėjas turi išimtinis konstitucinius įgaliojimus nustatyti mokesčius, *inter alia* ir tai, kad finansinė parama, teikiama dirbantiems tėvams atostogų, skirtų vaikams auginti ir auklėti namuose, metu, yra apmokestinama; tai darydamas jis privalo paisyti *inter alia* Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo principo, konstitucinio teisinės valstybės principo.

17.1. Minėta, kad įstatymų leidėjas pasirinko tokį finansinės paramos tėvams, auginantiems ir auklėjantiems vaikus šeimoje, teikimo modelį, pagal kurį motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpos mokamos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ir yra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu.

Taip pat minėta, kad 2006 m. birželio 8 d. Ligų ir motinystės socialinio draudimo įstatyme nustačius naują socialinio draudimo pašalpų rūšį – tėvystės pašalpą, ji pagal Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punktą (2002 m. liepos 2 d. redakcija) nebuvo priskirta gyventojų pajamų mokesčiu apmokestinamoms pajamoms. Taigi asmenys, gaunantys tėvystės pašalpą, ir asmenys, gaunantys

motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpas, šių pašalpų apmokestinimo aspektu buvo traktuojami skirtingai.

17.2. Šiame nutarime konstatuota, kad tėvystės pašalpos, kaip ir motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpos, skiriamos siekiant kompensuoti asmenims atitinkamai dėl tėvystės, motinystės ar motinystės (tėvystės) prarastų darbo pajamų dalį; jos mokamos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto.

Vadinasi, tarp asmenų, gaunančių motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpas, ir asmenų, gaunančių tėvystės pašalpas, nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas šių asmenų traktavimas, kai motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpos apmokestintos gyventojų pajamų mokesčiu, o tėvystės pašalpa – neapmokestinta, būtų objektyviai pateisinamas.

17.3. Taigi konstatuotina, kad, įstatymu nustačius tėvystės pašalpą, Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkte (2002 m. liepos 2 d. redakcija) nustatytu teisiniu reguliavimu tiek, kiek motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpos buvo priskirtos, o tėvystės pašalpa nebuvo priskirta apmokestinamosioms pajamoms, buvo skirtingai traktuojami asmenys, gaunantys tėvystės ir motinystės, motinystės (tėvystės) pašalpas, skirtas tam, kad socialiniu draudimu apdraustiems asmenims būtų kompensuota atitinkamai dėl tėvystės ar motinystės, motinystės (tėvystės) prarastų darbo pajamų dalis, buvo pažeista Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta formali visų asmenų lygybė, nukrypta nuo konstitucinio teisinės valstybės principo.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punktas (2002 m. liepos 2 d. redakcija) tiek, kiek, įstatymu nustačius tėvystės pašalpą, nenustatyta, kad ji priskiriama prie neapmokestinamųjų pajamų išimčių, prieštaravo Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

18. Sprendžiant, ar Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punktas (2008 m. gruodžio 23 d. redakcija) tiek, kiek, įstatymu nustačius tėvystės pašalpą, nenustatyta, kad ji priskiriama prie neapmokestinamųjų pajamų išimčių, neprieštaravo Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, pažymėtina, kad, kaip minėta, Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkte (2008 m. gruodžio 23 d. redakcija) buvo nustatytas teisinis reguliavimas, analogiškas nustatytajam Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkte (2002 m. liepos 2 d. redakcija).

Taigi konstatavus, kad Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punktas (2002 m. liepos 2 d. redakcija) tiek, kiek, įstatymu nustačius tėvystės pašalpą, nenustatyta, kad ji priskiriama prie neapmokestinamųjų pajamų išimčių, prieštaravo Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, remiantis analogiškais argumentais konstatuotina, jog Įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punktas (2008 m. gruodžio 23 d. redakcija) tiek, kiek jame nenustatyta, kad tėvystės pašalpa priskiriama prie neapmokestinamųjų pajamų išimčių, prieštaravo Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

**nutaria:**

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punktą (2002 m. liepos 2 d. redakcija; Žin., 2002, Nr. 73-3085) tiek, kiek, įstatymu nustačius tėvystės pašalpą, nenustatyta, kad ji priskiriama prie neapmokestinamųjų pajamų išimčių, prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punktą (2008 m. gruodžio 23 d. redakcija; Žin., 2008, Nr. 149-6033) tiek, kiek jame nenustatyta, kad tėvystės pašalpa priskiriama prie neapmokestinamųjų pajamų išimčių, prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Egidijus Bieliūnas  
Toma Birmontienė  
Pranas Kuconis  
Gediminas Mesonis  
Ramutė Ruškytė  
Egidijus Šileikis  
Algirdas Taminskas  
Romualdas Kęstutis Urbaitis  
Dainius Žalimas